Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 150. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 6-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1955. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 150. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ МОЖЛИВІСТЬ СКЛИКАННЯ НАДЗВИЧАЙНОЇ СЕСІЇ КОНҐРЕСУ

АЙЗЕНҐАВЕР ХВАЛИТЬ КОНҐРЕС ЗА ОСЯГИ В ЗАКОРДОННИХ СПРАВАХ, АЛЕ НЕВДОВОЛЕНИЙ З ТОГО, ЩО БАГАТО ЗАКОНОПРОЄКТІВ ПРО ВНУТРІШНІ СПРАВИ НЕ ПОЛАГОДЖЕНО

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заповів на пресовій конференції, що існує можливість скликання надзвичайної сесії Конґресу восени цього року, щоб ухвалити чотири дуже важні закони, яких Конґрес не міг прийняти на першій своїй сесії, що тривала від січня до перших днів серпня. Президент сказав, що перша сесія 84-го Конґресу має знамениті успіхи в ділянці закордонної політики, але, на жаль, не можна цього сказати, коли йде про законопроєкти, які відносяться до внутрішніх справ. Президент витягнув з кишені список 13-ох законопроєктів, який він відчитував на пресовій конференції 29 червня, і заявив, що з цих законопроєктів Конґрес вспів прийняти тільки чотири (збільшення військових резерв, будівельна програма, допомога закордонові та мінімальна однодолярова платня за годину праці). Президент казав, що він невдоволений з тих ухвалених законопроєктів, і не знає, чи він їх підпише. Але найбільше невдоволений президент з того, що 9-ть інших законопроєктів не прийняті Конґресом. До цих законопроєктів належать: розбудова шляхів, винагорода осіб, що залишаються після смерти військовиків, соціяльне забезпечення, будова нових шкільних будинків, зміна іміґраційного закону, водні ресурси, справа мита, атомовий мирний корабель та надання прав стейту Гаваям. Президент казав, що між цими неполагодженими законопроєктами є чотири такі важні для нашого майбутнього, які треба якнайшвидше прийняти. До цих законопроєктів Айзенгавер зараховує: будову шкіл, будову шляхів, справу народного здоров'я та водні ресурси країни. Президент сказав, що він не буде чекати аж до найближчого року, і тому, хоч надзвичайна сесія — це неприємна річ і дуже коштовна, то він не залишив думки про можливість скликання надзвичайної сесії Конґресу восени цього року, хоч в цій справі ще не має твердого рішення.

Під час катастрофи літака згинуло 30 осіб

Нюбурґ, Мо. — Пасажирський літак Американських Летунських ліній під час приземлювання наїхав на ліс і експльодував та загорівся, спричиняючи смерть всім 30-ом особа, які були на ньому. Цей літак летів із Тулси до Ню Йорку, і один мотор загорівся зараз після того, як літак відлетів з летовища в Спрінгфілді, про що пілот повідомив зараз управу летовища. Пілот не відважився приземлитися на найближчому малому летовищі в Вейнесвіллі, тільки летів до військового летовища в Нюбурґу. Там машина перелетіла летовище, зачепивши за дерева в сусідньому лісі. Після експльозії цілий літак огорнуло полум'я і він впав між деревами в лісі, спричиняючи смерть 27 пасажирам, між якими було двоє дітей, та трьом членам залоги. Акція ратункового поготівля була утруднена, бо авта не могли доїхати до густого лісу. З-під румовищ літака можна було витягнути тільки попалені трупи нещасних жертв катастрофи. Під час лету від іскор горіючого мотора запалилася була одна хата, але цю пожежу швидко загасили. Між жертвами катастрофи була жінка іллинойського губернатора пані Вільям Страттон та католицький священик із Чину Мериноль в стейті Ню Йорк.

Цього року коло 400 американців відвідають СССР

Вашингтон. — Представник совєтської амбасади в Вашингтоні повідомляє, що цього року збільшується число просьб американців про видачу віз до СССР. Він не сказав, скільки віз видано на в'їзд приватним особам, але здогадуються, що кілька десятків американців вже мають дозвіл на в'їзд. Число виданих віз збільшилося особливо в останніх днях, після конференції в Женеві. Якщо й надалі буде тривати дещо ліберальніша постава совєтської амбасади в цій справі, то припускають, що цього року відвідає СССР коло 400 осіб. Навіть це, не дуже високе число, буде в великому контрасті до тих 30 - 40 осіб, які в останніх роках могли побувати поза залізною заслоною. Також 7 сенаторів збираються їхати до Москви: В. А. Пуртелл, Дж. В. Малон, М. Р. Янґ, Г. С. Дворжак, А. Дж. Еллендер, Дж. Дж. Спаркман, Е. Кіфовер, Плянує їхати в Москву і бувший віцепрезидент — сенатор А. В. Барклі.

В АМЕРИЦІ

● **Дружина Ґреґрі Джексон** з Ст. Луїсу, Мо., мріяла про близнюків і тепер їх має, породивши двох хлопців. Ця родина складається тепер з 13-ро дітей, і, крім того, виховує шістьох сестрінків і братанків, так, що разом з батьками нараховує 21 особу.

● **Управа Жидівської Реформованої Синагоґи** в Овшенсайді, Л. Ай. запросила для виконування обов'язків кантора 31-річну жінку Шелдан Роббінс. Вона вперше співатиме 15 вересня на святі Рош Гошана. Це буде, мабуть, перший кантор — жінка в 5,000-річній жидівській історії.

● **Декілька мишей та морських свинок** враз із дослідними бальонами відбули подорож на 25 миль вгору і без пошкодження приземлилися в Кросбі, Індіяна.

● **Коло Боффало** три озброєні бандити напали на панцерне авто фірми Брінкс, яка розвозить гроші для роздачі платні робітникам окремих підприємств, і пограбували 498,500 долярів. Двох бандитів вже заарештовано, а третього пошукують, який вспів втекти до Канади.

● **Статист. Бюро** повідомляє, що прибутки американської родини в 1954 році становили пересічно 2.300 долярів. До них зараховано всі прибутки окремих членів сім'ї, починаючи від 14-го року.

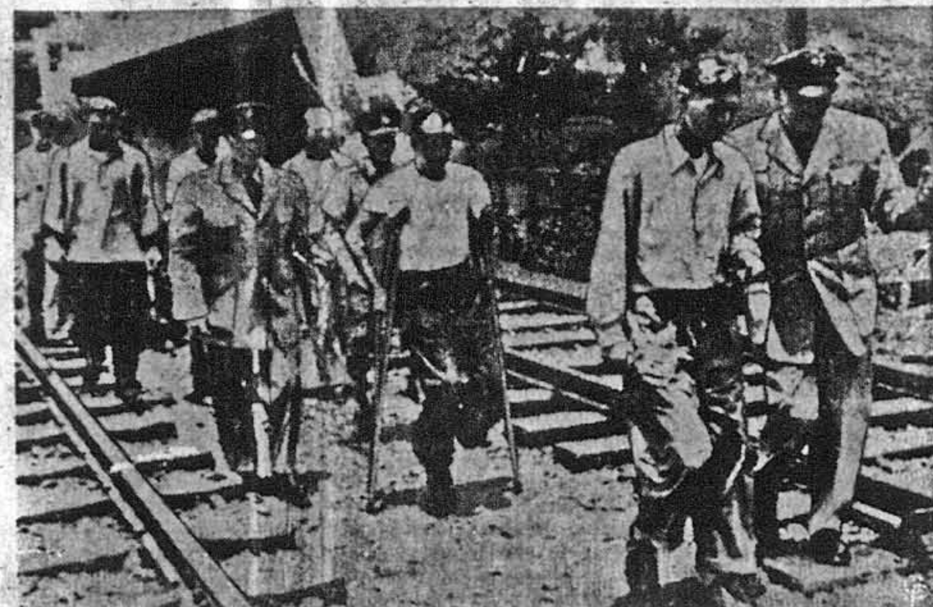
● **В Калґарі**, Алберта, 12-річний хлопець кинув у театрі на свого товариша ручну ґранату, яку знайшов в кімнаті батька. На щастя ґраната не експльодувала. Батько приніс її з війська, в якому служив під час війни.

● **Президент Айзенгавер** з дружиною відвідав 3-го серпня свого сина, майора Джана, щоб відзначити його 33-ті роковини і поглянути на своїх трьох онуків, до яких за п'ять місяців має прибути ще четвертий. З Вашинґтону до форту Белведар — 25 миль.

● **Хоч Конґрес закінчив** свої праці, це не значить, що сенатори й конґресмени негайно могли виїхати до своїх стейтів. Деякі законодавці мають виїхати закордон, а інші, після того, як відпочинуть після довгої праці в Конґресі, працюватимуть у різних слідчих комісіях та полагоджуватимуть бюрову працю, якої не мали часу полагодити під час праць на Капітолі.

ЗВІЛЬНЕНІ АМЕРИКАНСЬКІ ЛЕТУНИ В ДОРОЗІ ДО БАТЬКІВЩИНИ

Гонг Конґ. — Урядово повідомляють, що 11 американських летунів, звільнених із комуністичної китайської неволі, знаходяться „в досить доброму фізичному стані" і в „дуже доброму духовому настрої". Після п'ятигодинного побуту в Гонг Конґу вони відлетіли до Манілі на Філіппінах, а звідтам вже відлетіли до Токіо в Японії. Всі вони були в бавовняній одежі і змучені довгою подорожжю поїздом в Китаї. Вони стужилися за американським „стейком", цигарками, содою і пивом, яких не мали в Китаї впродовж 30-ох місяців. Після звільнення вони дістали нові уніформи, всю залеглу військову платню, відбули зустріч із пресою та запізналися з волею і щирим американським сміхом. В неволі, як заявив найстарший ранґою летун полковник Джан К. Арнолд, потішалися тим, що американський народ їх не забуде. В неволі вони були від 12 січня 1953 року, коли їхній літак збив над Північною Кореєю російський МІҐ. Один із летунів ходить на милицях, бо має поранену ногу, яку пізніше ще й відморозив і внаслідок того був 8 місяців в шпиталі. Цей летун — це майор Вільям Г. Бавмер,

Звільнених американських летунів привітав на кордоні Гонг Конґу і червоного Китаю зв'язковий офіцер американського летунства полк. Джан Нокс Арнолд, Мол. (праворуч). На фото летуни переходять прикордонний міст. На милицях полк. Вільям Бавмер, що був поранений в ногу під час зістрілення його літака.

Адв. І. Панчук на конференції голів губернаторських комітетів для допомоги втікачам

Вашингтон. — В днях 1 і 2 серпня ц. р., відбулася у Вашингтоні, скликана Державним Департаментом, конференція голів губернаторських комітетів для допомоги втікачам. Під час конференції виступали з доповідями: адміністратор програми допомоги втікачам МекЛавд, представник штабу звітування й операцій при Державному Департаменті Джан В. Мек Доналд, заступник директора Адміністрації Міжнародної Співпраці пані Дороті Д. Гоштон, генеральний керівник Програми Допомоги Втікачам Джан Ріґер та інші. Над доповідями, що заторкували всі проблеми іміґрації і допомоги для втікачів, відбувалася вичерпна дискусія. В конференції взяв теж участь відомий американсько-український діяч, кол. голова ЗУАДКомітету, адвокат Іван Панчук, як голова губернаторського комітету для допомоги втікачам на стейт Мишиґен. Члени конференції відвідали Білий Дім, де їх прийняв на спеціяльній авдієнції президент Айзенгавер.

ГОЛОВА УКК ҐРАТУЛЮЄ КОНҐРЕСМЕНОВІ МекКОРМЕКОВІ

Вашингтон. — Проф. Л. Добрянський, голова УКК, переслав конґресменові Джанові В. МекКормекові окремого листа з подякою від американських українців за проведену ним у Конґресі резолюцію 149-у в справі поборювання комуністичного імперіялізму і колоніялізму. Резолюція ця стосується спеціяльно українців й інших неросійських народів, поневолених Москвою. Прийняття цієї резолюції і Палатою Репрезентантів і Сенатом є — як підкреслює проф. Добрянський — найкращою відповіддю на рішення Бандунґської конференції.

ПРИЗНАННЯ ДЛЯ КИР АМВРОЗІЯ СЕНИШИНА ЗА ВИДАННЯ БОГОСЛУЖБОВИХ КНИГ

Рим. — Секретаріят Стану Папи Пія XII вислав списковій помічникові Екзархату Українців Католиків у ЗДА, Преосв. Кир Амврозієві Сенишинові окремого листа з подякою й Апостольським Благословенням Святішого Отця за виданий кир Амврозієм Сенишином служебник — Божественну Літурґію св. Івана Золотоустого п. н. „Христос між нами", альбом багатокольорових українських ікон, писаних у візантійському стилю, та інші богослужбові книжки. Секретаріят Стану, пересилаючи це Апостольське Благословення, підкреслює, що ці видання є доказом гарячої і наполегливої праці Кир Амврозія з метою „дати людям змогу пізнати літурґічні багатства візантійського обряду" і „продовжувати апостольство Церкви спонукуванням до активнішої і глибшої участи вірних у Божественній Літурґії". Водночас окремого листа з подякою за ці ж видання вислала Кир Амврозієві Сенишинові Священна Конґреґація для Східньої Церкви за підписами кардинала Євгенія Тіссерана й асесора Конґреґації А. Кусси.

Літурґія св. Івана Золотоустого, видана Кир Амврозієм Сенишином під назвою „Христос між нами" — це розкішно видана й гарно оправлена книга, друкована двома кольорами і з багатьома ілюстраціями в тексті, з передмовою архиєпископа Кир Константина Богачевського, Екзарха Українців-Католиків у ЗДА.

Управителі Пластової Оселі відвідали „Союзівку"

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — Минулого вівтірка відвідали Союзівку управителі Пластової Оселі в Іст Четгем, Н. Й., мґр. Скочиляс, інж. Сушків і п. Копистянський та таборовий лікар д-р М. Логаза. Вони оглянули Союзівку і її забудовання та вакаційні устаткування, знайомлючись теж загально з веденням цієї оселі. Опісля вони відвідали ще недалеку оселю СУМА.

Того ж дня ввечорі гості на Союзівці, головно з ініціятиви п. Кузика, влаштували ватру з багатою товариською програмою, що включала теж і печення кукурудзи на індіянську моду: „живцем", нетереблену. Наступного дня висвітлювано фільм на екрані під вільним небом. На цю суботу передбачена багата і різноманітна розвагова програма, крім виступів замовленої для молоді 5-членної оркестри, що гратиме до танців.

● **Пейпінґське** комуністичне радіо сповістило, що в повітряному бою над Тсінґянґом в провінції Антвей, 200 миль на захід від Шанґаю, зістрілено націоналістичний китайський турбомоторовий літак американської продукції.

ПРЕЗИДЕНТ АЙЗЕНГАВЕР НЕ ВВАЖАЄ ЗАЯВИ БУЛҐАНІНА ЗА „ЗАКРИТТЯ ДВЕРЕЙ"

ПОГОДЖУЄТЬСЯ ПРИЙНЯТИ СОВЄТСЬКИЙ ПЛЯН РОЗЗБРОЄННЯ, ЯКЩО СОВЄТИ ПРИЙМУТЬ АМЕРИКАНСЬКИЙ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив у четвер на пресовій конференції, що твердження совєтського прем'єра Булґаніна про „невідповідальність" запропонованої президентом Айзенгавером взаємної контролі зброєнь, — він не вважає за „закриття дверей" у тій справі, признаючи Москві право вважати її власний плян за ліпший. Рівночасно президент Айзенгавер поінформував, що в розмові з совєтськими лідерами під час зустрічі в Женеві він погоджувався прийняти совєтський плян роззброєння, якщо Москва погодиться на американський. „Говорячи неформально в Женеві — вияснив президент Айзенгавер — я казав, що коли вони довіряють такій системі контролі, то це в порядку з нами: ми готові прийняти обидва пляни". Президент Айзенгавер не пробував вияснити, як ці два пляни можна зі собою погодити. Він тільки твердив, що Америка готова розглянути і прийняти кожний плян, що може причинитись до злагіднення міжнародного напруження та до поступового розвитку до миру. Він у дальшому потвердив, що міністри закордонних справ чотирьох великодержав почнуть свої наради в жовтні та що Женевська конференція дала їм „широкий шлях підходу" до розв'язки скомплікованих міжнародних проблем. У своїх коментарях на заяву Булґаніна президент Айзенгавер дбайливо добирав слів, з помітним намаганням не послаблювати того і так слабого взаємного довір'я, що його залишила конференція в Женеві. Відповідаючи на інші запити, президент Айзенгавер висловився проти нової „зустрічі на вершинах" представників країн, заінтересованих в далекосхідніх проблемах.

З'єдинені Держави відкинули червоно-китайську формулу взаємної виміни громадян

Женева. — З'єдинені Держави Америки повідомили свого представника на Женевській конференці ЗДА й червоного Китаю, що вони не можуть погодитися на запропоновану червоно-китайським представником Ванґ Пінґ-наном формули взаємної виміни своїх громадян. Згідно з цією формулою, запропонованою Ванґом у вівторок цього тижня, і З'єдинені Держави і червоний Китай повинні покликати якусь третю державу, яка б репрезентувала інтереси Червоного Китаю в ЗДА і водночас була репрезентантом інтересів З'єдинених Держав у червоному Китаю. Китайський комуністичний уряд хотів би мати таку чужоземну репрезентацію в ЗДА не тільки у зв'язку із справою китайських студентів, що відбули свої студії в ЗДА після закінчення другої світової війни, але і для „опіки" над усіма китайцями, що живуть на території ЗДА і не є американськими громадянами, без огляду на те, чи вони хочуть чи не не хочуть вертатися до червоного Китаю. Іншими словами, червоний Китай пробує одержати від ЗДА офіційне визнання, що правно-державну юрисдикцію над усіма китайцями у ЗДА має комуністичний, а не націоналістичний Китай. Якщо б ЗДА прийняли запропоновану Ванґом формулу, то це визначало б, що ЗДА перестають визнавати націоналістичний китайський уряд Чіянґ Кай-шека і починають визнавати безпосередньо комуністичний китайський уряд. Представник ЗДА, амбасадор Джансон передав обоснування американської відмови прийняти червоно-китайську формулу Ванґ Пінґ-нанові на черговій зустрічі, що відбулася в четвер 4 серпня. Одержавши американську заяву в справі своєї формули, Ванґ Пінґ-нан попросив про перерву конференції і почав нараджуватися із своїми експертами.

Угорщина почала депортувати з міст тих, що мають рідних закордоном

Відень. — Як повідомляє віденська соціялістична преса, угорська комуністична влада почала депортувати з Будапешту й інших міст тих, що мають рідних на Заході. Акцію вичищування міст з цього „непевного елементу" почали органи міністерства внутрішніх справ й угорської поліції. З Будапешту депортовано вже 150 осіб і мають депортувати ще яких 800. Заторкнені цією акцією особи одержують 14 днів часу, щоб зліквідувати свої справи. Вони можуть забрати на власний рахунок, але на власний кошт, свої меблі і домашнє знаряддя і засоби. Депортованих з Будапешту вивозять до Бекену на румунській границі і поселюють в тимчасових бараках. Їхні доми в Будапешті уряд конфіскує.

МОСКВА ВИСМІВАЄ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПЛЯН РОЗЗБРОЄННЯ

БУЛҐАНІН ВІДКИНУВ ПРОПОЗИЦІЮ АЙЗЕНГАВЕРА ПРО ВЗАЄМНУ КОНТРОЛЮ ЗБРОЄНЬ

Москва. — Совєтський прем'єр Ніколай Булґанін минулого четверга висловився проти пропозиції президента Айзенгавера про взаємну контролю зброєнь. Члени Верховного Совєту, до яких Булґанін говорив, висміяли цей плян, коли Булґанін згадав, що обширі держав такі великі, що на них можна б щонебудь сховати. Президент Айзенгавер, як відомо, під час „зустрічі на вершинах" у Женеві в другій половині липня пропонував, щоб З'єдинені Держави і Совєти започаткували припинення перегонів у зброєнні, обмінявшись взаємно всіми військовими плянами та започаткувавши необмежену взаємну контролю зброєнь з повітря. Маршал Булґанін все ж таки вважав за відповідне ствердити, що пропозицію президента Айзангавера він уважає за щиру, хоч і „невідповідну". Він склав свою заяву, звітуючи перед Верховним Совєтом про Женевську конференцію. Підсумовуючи результати тієї конференції, Булґанін м.і. підкреслив такі справи: 1. Конференція в Женеві причинилася до міжнародного відпруження і совєтські диктатори „вірять", що вона теж причиниться до встановлення тривкого миру; 2. Особиста зустріч між головами урядів чотирьох великодержав була „дуже плідна" і вона не менш важлива, як офіціяльні наради; 3. Женевська конференція започаткувала важливий зворот до поліпшення взаємовідносин між урядами і народами чотирьох великодержав. Булґанін заявляв, що совєтський уряд продовжуватиме всі можливі заходи для припинення холодної війни та для повного міжнародного відпруження. Він натякнув, що пропозиція британського прем'єра Ідена щодо взаємного пакту безпеки має реяльну базу та що вона повинна б стати головним предметом нарад на найближчій зустрічу чотирьох міністрів закордонних справ, передбаченій на жовтень ц.р. Булґанін повторював теж і совєтські пропозиції в Женеві, займаючи до всіх справ відворотне до західнього становище: Захід уважає, що процес міжнародного відпруження та змагань до миру повинно започаткувати об'єднання Німеччини, а Москва стоїть на протилежному становищі, обіцяючи свою згоду на об'єднання Німеччини після того, як будуть переведені інші її передумови, зокрема ліквідація альянтської оборонної системи в рямках Атлантійського Пакту. Відкинення Булґаніним пропозицій президента Айзенгавера щодо взаємної перевірки зброєнь було першим офіціяльним совєтським становищем у цій справі.

Нова серія пробних атомових вибухів у Совєтському Союзі

Вашингтон. — Комісія Атомової Енерґії подала до відома, що їй повелося встановити з допомогою спеціяльних апаратів далековідстаневого виявлювання, що в Совєтському Союзі почалася нова серія проб з атомовою бомбою. Президент Айзенгавер, коментуючи це повідомлення, ствердив, що в даному випадку йде про проби із звичайними атомовими бомбами а не водневими бомбами і заявив, що згадані проби є тільки зрозумілим наслідком дальшого розвитку атомових дослідів у Совєтському Союзі. З виявами примирливого ставлення Совєтського Союзу в останньому часі цих спроб — на думку Президента — не треба в'язати і вони не визначають якоїсь зміни у започаткованій востаннє Совєтами політиці. Ближчих даних про нову серію атомових спроб Комісія Атомової Енерґії не подала. Перша проба з атомовою бомбою відбулася в Совєтському Союзі 1949 року, дальші серії спроб слідували в 1951, 1953 і 1954.

8 атомових концернів будують перший приватний атомовий реактор

Ню Йорк, Н. Й. — 8 промислових корпорацій вирішили спільно збудувати перший атомовий реактор, який буде працювати для приватного промислу і медичних дослідів. До тих корпорацій належать: АМФ Атомікс, Американська Тютюнова Компанія, Міжнародна Ніклева Компанія, Американська Компанія для Продукції Машин та інші. Цей атомовий реактор мав би коштувати від півтора до двох мільйонів долярів і мусів би знаходитися недалеко Ню Йорку. Якщо все піде згідно з пляном, то будова почнеться вже цієї осени, а через рік реактор буде відданий до вжитку фірм, що фінансують його будову. Він має називатися „Промислові Реакторові Ляборторії", Генерал Волтер Беделл Смит, голова АМФ Атомікс, сказав про значення цього першого приватного атомового реактора: „Існування цих Ляборaторій і користування з них буде великим кроком вперед до того, щоб виявити, досі невідомі, можливості використовування атомової енерґії для мирних цілей".

В СВІТІ

● **Японські урядові кола** прагнуть, щоб міністер закордонних справ Японії Мамору Шіґеміцу відвідав в якнайскоршому часі державного секретаря Джана Фостера Доллеса. Йде в даному випадку про те, щоб з допомогою цих відвідин скріпити захитану позицію міністра закордонних справ і самого японського прем'єра Ічіро Гатояма.

● **Спроби** створити новий коаліційний уряд в Індонезії виявилися даремними, бо не досягнено порозуміння між представниками двох найбільших індонезійських партій. Доручення створити новий уряд одержав Бурганудділ Гараган, член екзекутивного комітету партії Масюмі.

● **Норвезький король Гаакон VII** відзначував день своїх 83х народин в державному шпиталі в Ослью, де лежить із зламаною ногою вже цілий місяць.

● **В Гонг Конґу** переуває уже цілий місяць у в'язниці 20 осіб з поміж китайських націоналістів ув'язнених у зв'язку з аварією індійського пасажирського літака, що віз китайських комуністів на конференцію в Бандунґу. Індійський прем'єр Негру заявив, що в справі цієї катастрофи переведено низку нових ув'язнень.

● **Трьох французьких** парашутистів добилося нового світового рекорду в стрибанні з парашутом. Вони зістрибнули з парашутами над плесом альпійського озера поблизу Мон-Бляну із висоти 14,400 стіп.

● **Від літніх повеней** у північно - східній Індії потерпіло 5 мільйонів осіб. Спричинені шкоди обраховують на 40 мільйонів долярів.

● **В Щеціні** (колишній німецький Стеттін) засуджено шістьох поляків за збройний напад на представників польської комуністичної партії і за те, що вони плянували повисаджувати мости і деякі урядові установи в Щеціні. Всіх шістьох засуджено на кари в'язниці від 5 до 17 років.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРИЗНАННЯ КОНҐРЕСОВІ

У середу 3-го серпня вполудне 84-ий Конґрес З'єдинених Держав Америки закінчив свою першу сесію, загальний результат якої публічна опінія оцінює, як один з найбільших успіхів не тільки законодавчої і адміністраційної ділянок уряду, але й всього американського народу, яким, з якого і для якого цей уряд обраний і працює. Успіхи цієї сесії Конґресу, не зважаючи на деякі її недотягнення, вважаються за історично-переломові, і висловлюються найбільші признання як самому Конґресові і його провідникам, так і президентові Айзенгаверові, членам його уряду та всьому народові за їх направду зрілу поставу у цих важких часах.

Найбільшу заслугу Конґресу вбачається в здійсненні видвигненого президентом Айзенгавером політичного принципу „мир через силу". Цю заслугу ще тільки підкреслює обставина, що Конґрес має демократичну, отже опозиційну до республіканського уряду, більшість, і що ця сесія Конґресу відбулася в році, що попереджує рік вибору нового президента та встановлення нової влади на наступних чотири роки.

У чому полягає концепція політики „мир через силу", творцем і персоніфікацією якої вважається президента Айзенгавера, та яка заслуга в цьому минулої сесії Конґресу?

„Політика „мир через силу" — це теорія і практика, згідно з якою тільки мобілізацією та розбудовою оборонної сили З'єдинених Держав і інших вільних націй можна охоронити світ від постійної загрози комуно-московської агресії, або цю агресію розбити в зародку, якщо б Кремль у своєму божевіллі на неї поважився у теперішній атомовій добі. В цій політиці минула сесія Конґресу насамперед перевела доповнення Атлантійського Пакту, включивши в його оборонну систему Зах. Німеччину. Конґрес на тій сесії ухвалив також військовий закон для допомоги в озброєнні цього нового партнера. Під час сесії встановлено спільний оборонний альянс Південної Азії, ухвалено уповноваження на використання американських збройних сил для оборони Формози, укладено союз з Національним Китаєм і привернено суверенність Австрії. Рівночасно з цим ухвалено цілий ряд законів для внутрішньої оборонної розбудови та для оборонного скріплення країни. На оборонні видатки ухвалено стільки фондів, скільки уряд вимагав, а у випадку фльоти ще навіть більше. Деяке недомагання було тільки в справі мобілізації і вишколу військових резерв, але є надія, що це недомагання буде усунене на другій сесії цього ж Конґресу.

Наслідки цієї політики вже сьогодні наявні, вони бо змінили політичне і стратегічне обличчя світу, проломили перший лід холодної війни і змусили можливих аґресорів перевірити своє становище, що й довело до відомих усмішок у Женеві, з можливостей нещирости і підступности яких Америка теж здає собі справу.

Рівночасно з політикою „мир через силу" для відвернення або розбиття можливої комуністичної агресії, Конґрес під час останньої сесії поробив цілий ряд інших конкретних заходів для того ж миру: відновлено або продовжено міжнародні торговельні договори, продовжено або відновлено договори про військову і господарську допомогу чужим країнам, а також признано фонди на допомогу відсталим країнам.

Політика „мир через силу" має на меті не тільки боротьбу проти агресії, але й розвиток та сприяння розвиткові міжнародної співпраці, з якої не виключається і комуністичні системи, змагання до створення з ними якогось „модусу вівенді" на ближчу і дальшу мету. В цій ділянці остання сесія Конґресу допомогла головно своєю підтримкою чартеру Об'єднаних Націй, що має на меті такий „модус вівенді" і змагає до введення в практику мирного полагоджування міжнародних конфліктів.

Уже цей короткий та загальний огляд праці минулої сесії Конґресу доказує, що час тієї сесії не був утрачений. Вона дає клясичний приклад здорової демократії в дії, демократії, базованої на справжньому патріотизмі, а не партійництві та партійних антагонізмах. На прикладі праці Конґресу в минулій сесії можна було бачити, як навіть, здавалося б, „непримиримі" партійні антагоністи висловлювалося б, „непримиримі" партійні антагоністи висловлювались та під час голосування підносили спільно руки, підтримуючи справи загальнонаціональні, хоч тим вони скріплювали авторитет опозиційної партії, чи підривали виборчі вигляди для своєї власної. Очевидно, що такий розвиток можливий тільки на тлі направду зрілої і політично виробленої та свідомої спільноти, якою є американський нарід. Тому то й заслуги минулої сесії Конґресу є спільною заслугою та добром американської нації, що цим ще більше скріпила своє провідне становище в світі.

ДЕСЯТИРІЧЧЯ ГІРОШІМИ

Десять років назад, 6 серпня 1945 року, над японським містом Гірошіма розірвалась атомова бомба.

Цим днем розпочинають найновішу добу історії людства, добу володіння над найглибшими таємницями природи, добу, сповнену гордощів, пихи й страху, що охопили людей. Бо ж людина оволоділа не тільки могутнім знаряддям дальшого поступу цивілізації, але й страхітливою зброєю, що ладна колись зруйнувати усю землю, — так, як у 1945 році зруйновано було рухливе японське місто.

Застосування атомової енерґії до цивілізаційного поступу — справа повільна. Щоправда, морськими глибинами вже шугає атомовий підводний човен, вже будуються атомові електрівні й навчають тисячі фахівців цієї нової ділянки фізики. Але значно швидше йде застосування нової енерґії до потреб майбутньої, дійсно всесвітньої, війни.

У зв'язку з перегонами світу в озброєнні, набирає сумної ваговитости десятирічний „ювілей" бомби над Гірошімою. Досвід Гірошіми вивчений різносторонньо. Сотки свідків допитувано, над сотками свідків роблено досліди, десятки книжок написано про переломовий день шостого серпня 1945 року.

Мирні зусилля Америки намагаються перекреслити цей день, як рішальний епізод боротьби, а недавній приїзд покалічених японських гірошімських жінок на лікування до ЗДА задокументував це.

Але долю Гірошіми колись можуть поділити найбільші міста Заходу. Мешканців великих міст цікавлять переживання тих, що врятувалися в 1945 році. А серед описів особистих спостережень особливо цікавий спогад гірошімського лікаря Мічігіко Гахійя, опублікований в ч. 16 (том 19) журналу „Лук".

Ранок тоді був чудовий, і напівроздягнений М. Гахійя насолоджувався спокоєм власного притульного дому. Сліпуче, незвичайне сяйво перервало цей спокій. Потім наступив задушливий, повний куряви, морок. Світ розвалювався, і лікар зовсім не здивувався, завваживши, що він цілковито нагий, — якийсь подув зірвав з нього білизну, як позривав з десятків тисяч мешканців Гірошіми. Поранений, він втікав із своєю жінкою з дому, що валився на його очах, втікав повз інші доми, що також валились і спалахували пекучим вогнем. Він прагнув тільки пити. Наступав на трупи. Ноги вгиналися, нарешті дивна слабість зламала, і він упав на землю. Опам'ятавшись, прямував до лічниці, де працював, а назустріч йому бігли нагі люди, дивно тримаючи руки. І він усвідомив, що руки ці були попалені. Попалені обличчя виглядали несавито й часто тяжко було відрізнити потилицю від обличчя.

Найстрашніше було те, що всі мовчали. Мовчки падали, щоб вмерти, мовчки допалювалися в домах-смолоскипах, мовчки скакали в річку, — лише б далі від жару, що спопеляв місто.

Розповідь лікаря визначається безсторонністю. Він лише нотує те, що пережив, записує познаки діяння радіоактивности, фотографує у своїй пам'яті доми, що розпадаються, людей, що їм вже несила піднятися, що мусять спопеліти разом з їхнім містом, жінок, що рятують поранених, сяйво як від маґнезії й зловісну пітьму...

Десятиріччя теж зловісне. За залізною, за кільчастодротяною завісою ростуть запаси атомових, водневих і якихось ще інших бомб. Ще кремлівські вожді посміхаються, але їхня посмішка може кожної хвилини змінитися в оскал.

У 1931 році Мануїльський так висловився: „Війна між комунізмом і капіталізмом невідклична. Сьогодні, звичайно, ми не досить сильні для нападу. Наш час прийде за двадцять чи тридцять років. Щоб перемогти, ми повинні заскочити. Буржуазія повинна бути приспана. Тож ми розпочнемо найпоказніший миролюбний рух..."

Двадцять років минуло. Миролюбний рух у найвищому розпалі. Посмішки й вино у Женеві мають заспокоїти мешканців Заходу, переконати їх, що нові Гірошіми неможливі...

Щоб нова Гірошіма була заскоченням.

Богдан Галайчук

АРҐЕНТИНСЬКА НАФТА І АМЕРИКАНСЬКИЙ КАПІТАЛ

Щоб унезалежнитись економічно від закордону, необхідно розбудувати власну продукцію. Щоб розбудувати власну продукцію, треба інвестувати деколи поважні капітали. Коли власних капіталів нема, треба притягти чужі, себто треба знову узалежнюватися від закордону. Не раз приходиться зробити крок назад, щоб згодом могти ступити два кроки вперед.

Одним з головних кличів перонівської програми є господарська самостійність. Проголошено його у дуже святочній формі — в історичній будівлі в місті Тукуман, де 9 липня 1816 р. проголошено політичну незалежність Арґентини, і то в роковини тієї події — 9 липня 1947 року. Одною з головних точок цієї, доволі широкої, програми є упромисловлення країни, відомої своїм скотарським та хліборобським характером.

Друга світова війна перервала імпорт промислових виробів з Европи. Ізоляція Арґентини, яка довго відмовлялася зірвати дипломатичні взаємини з державами Осі та проголосити їм війну, поглибила цей процес. Витворилася порожнеча, яка дуже сприяла розбудові арґентинського промислу. Сьогодні він задовольняє вже велику частину місцевого запотребування, але в дальшому розвитку зустрічає поважну перепону: недостачу заліза і палива. Арґентинська продукція заліза мінімальна — і на це нема ради, хібащо відкриють якісь нові багаті зложища руди. Запаси палива великі, але лише частинно експлюатовані.

Вугілля виступає лише у Ріо Турбіо — у найдальшій південно-західній закутині Арґентини, околиці слабо заселеній і нелегкій до заселення, з огляду на суворе, холодне підсоння. Чималого вкладу треба б, щоб створити там життєві умовини, які не відстрашували б робітників. В Арґентині безробіття нема, осягнути скромний мінімум існування не дуже важко — і нема надто багато охочих на тверде піонерське життя. Лише добрими платнями можна буде притягнути туди робітників і закріпити їх там. Транспорт видобутого вугілля теж не дешевий, з огляду на велику віддаль, але арґентинці не зражуються труднощами і розбудовують свої далекі копальні вугілля. Згідно з другим п'ятирічним пляном, мали б вони дати в 1957 році коло 1,200,000 тонн, себто покрити дві третини теперішнього запотребування.

Куди краще стоїть справа з нафтою. Нафтові родовища Арґентини краще розміщені і доволі широко експлюатовані. На Заході, вздовж Андів, видобувають нафту у трьох районах: на півдні у провінції Невкен (коло 7% крайової продукції), у центрі в провінції Мендоса (14%), на півночі у провінції Сальта, де є мабуть найбільші арґентинські нафтові запаси, які покищо творять коло 8% продукції. Вивіз нафти з Сальти і з Мендови вимагає дорогого залізничого транспорту; навпаки, з Невкену заплянований нафтопровід до великої морської Багія Блянка, що здешевить транспорт.

А вже ідеально під тим оглядом розміщені нафтові копальні у Комодоро Рівадавія. Лежать вони, щоправда, у холодній, безлісній Патагонії, але над самим морем і навіть на морі; чимало шибів побудовано на дні плиткого прибережного моря. І відтіля походить коло 70% арґентинської нафтової продукції.

Продукція вже доволі поважна, але все таки вона далеко не задовольняє запотребування краю, який упромисловлюється і стоїть перед необхідністю механізації хліборобства, щоб поліпшити господарське положення селянства та спинити небезпечний відплив сільського населення до міст. Тому арґентинський уряд шукає нових нафтових родовищ, користуючися при цьому, зокрема, знанням та досвідом знаного українського геолога, проф. д-ра Ю. Полянського.

1929 року, коли при владі були ще радикали, засновано велике державне нафтове підприємство монопольного характеру, зване „Скарбові Нафтові Зложища", в скороченні „Шевфе"). Згодом, коли радикалів усунено внаслідок революції 1930 року, підприємство частинно втратило монополь, бо до продажу нафтових продуктів допущено також чужинецькі фірми; все таки експлюатація арґентинських нафтових копалень залишилась в руках державного підприємства.

Такий стан цілком відповідав еманципаційній політиці Перона, який, як відомо, послідовно змагав до усунення чужого капіталу від ключових ділянок господарства і тому, наприклад, викупив від англійців арґентинські залізниці та пристані. Однак виявилося, що арґентинських капіталів і фахових кадрів не вистачає на те, щоб піднести продукцію нафти у задовільному темпі. До того часу приходилося покривати різницю між крайовою продукцією та крайовим запотребуванням шляхом імпорту. Коли ж стала щораз більше дошкуляти недостача девіз, виринуло питання, чи не слід дотеперішньої політики зревідувати? Якщо приходиться купувати нафту від чужих фірм, чи не краще тоді купувати від них нафту арґентинську, як закордонну? Чи не краще допустити їх до Арґентини, резиґнуючи з державного монополю? Щораз частіше можна було читати в урядових та напівурядових виданнях про необхідність притягнути інвестиції чужинецьких капіталів. На такому тлі виступив договір, що його підписав 25 квітня цього року арґентинський міністер промислу з уповноваженим акційної спілки „Компанія Каліфорнія Арґентина", за якою криється відома Standart Oil of California.

Арґентинська опінія, призвичаєна останніми роками до гострої політики господарської еманципації, прийняла цю вістку з прикрим здивуванням. А коли, після революції 16 червня, привернено свободу преси, опозиція, зокрема радикальна, потрактувала договір з американською нафтовою компанією як одно з головних обвинувачень проти уряду.

Ще перед революцією 9 червня появилася в тутешньому німецькому (точніше: жидівському) щоденнику „Арґентінішес Таґеблят" дуже вичерпна стаття на цю тему. Хоч її характер інформативний, доволі виразно зарисовувалися в ній заміти проти контракту. Його реченець — 40 років. Терен — 50 тисяч квадратових кілометрів (майже стільки як Східня Галичина), який поступово буде зменшуватися, відповідно до того, як у висліді пробних верчень устійнять положення запасів нафти. Терен обіймає найдальшу південно-західню частину Арґентини, що клином вбивається у чілійську територію, недалеко Маґелянової протоки.

Без дозволу арґентинської девізової влади американська нафтова спілка може спроваджувати з закордону все, що їй необхідне для експлюатації — і для особистого вжитку персоналу. Ніяких податків не платитиме. Неарґентинський персонал не підпадатиме під арґентинське законодавство про суспільні забезпечення, хібащо з власної волі. Себто компанія буде користуватися деякими поважними правами екстериторіяльности.

Всю видобуту нафту, потрібну для арґентинського ринку, продаватиме компанія арґентинському державному підприємству ІПФ. Коли видобуде більше, зможе продавати на власну руку, не віддаючи арґентинському урядові девіз. Ціна продажу для Арґентини (для ІПФ) на 5% нижча, ніж ціна американської спілки „Іст Тексас". Арґентина має її платити в долярах, за курсом офіційного вільного ринку, себто по 14 пезо за доляр. Автор цитованої статті підкреслює, що це піднесе поважно ціну нафтових продуктів, бо тепер арґентинські імпортери можуть купувати закордонну нафту за упривілейованим курсом — 5 пезо за доляр. Свої доходи американська спілка може пересилати за кордон без девізового дозволу, без ніяких обмежень. Скільки Арґентина заощадить на девізах? Це залежить від того — відповідає автор — яку частину доходу спілка залишить в краю, на платні для місцевого персоналу і т. п., та від того, чи арґентинських кораблів вистачить для транспорту видобутої нафти.

Опозиційна преса повторює — звичайно, в іншому тоні — поодинокі заміти, підкреслює деякі з них і видвигає нові. За нафту треба буде платити в долярах, яких тут обмаль — коли дотепер платили головно у фунтах, які куди легше дістати, головно за експортоване до Англії арґентинське м'ясо. Радикальний посол Лісеаґа підкреслює, що Арґентина мусить платити компанії твердими девізами, коли ця остання має право імпортувати девізи м'які; що коли не матиме досить твердих девіз на заплачення нафти, компанія може то вжити як претекст, щоб розв'язати контракт — і тоді Арґентині прийдеться платити дуже важке відшкодування; що ціна нафти, устійнена в договорі, дуже висока; що компанія не зобов'язується напевно покрити арґентинський недобір нафти, дармащо арґентинські запаси на те безсумнівно дозволяють, і що держава сама могла б осягнути потрібну продукцію.

Побіч тих замітів фінансового й економічного характеру, видвигається і політичні. Терен концесії на диво просторий. На тому терені і поза ним компанія має право будувати власні пристані, летовища, телефони, телеграфи, залізниці, шляхи і т. д., „без обов'язку дозволяти третім особам користуватися ними", себто, в інтерпретації Лісеанґи, таким способом Америка дістає бази на арґентинській території. Такі побоювання можуть викликати деякий відгук в арґентинській опінії, після недавніх візит американського міністра фльоти та шефа генерального штабу. Тоді можна було зустрітися з коментарем, мовляв, Америка хоче дістати у Комодоро Рівадавія базу постачання палива для воєнної фльоти, що, на випадок світової війни, оперувала б на південному Атлантику. Або таки звичайну оперативну базу близько Маґелянової протоки, яка дала б їй змогу не пропускати совєтських підводних човнів з Пацифіку.

На такі речі арґентинська опінія вразлива. Пригадуємо, як твердо боронила Арґентина своєї невтральности у другій світовій війні, вважаючи це справою своєї суверенности і національної чести. І що поняття „третьої позиції" зродилося саме в Арґентині.

Роман Олесницький

ПРО ОДНУ ДИПЛОМАТИЧНУ ПРОГРУ ПОЛЬЩІ

Кілька днів тому д-р Юрій Фединський, який студіює тепер бібліотекарство в Колумбійському університеті, почав оповідати, як про книжкову сенсацію, про те, що недавно Державний Департамент ЗДА опублікував дипломатичні документи своїх зносин з Польщею за роки 1930-1935, і що серед цих документів є дуже цікава для українців справа громадянина ЗДА Юстина Федоришина проти Польщі. Я перервав оповідання мого співрозмовця і заявив, що насвітлю йому цю справу з погляду моєї особистої в ній участи, а тоді нехай він далі говорить про зміст державних документів.

Ось мої завваження:

В місяці жовтні 1930 року, коли я був студентом 4-го року права у Львові і дипломатичних студій у проф. Ерліха, я рівночасно працював, як кореспондент англійської мови, у львівському бюрі корабельної лінії Кенедієн Песіфік. Одного вечора під кінець жовтня явився в бюрі якийсь американський громадянин, який хотів говорити з возним фірми п. Григором Кульчицьким, заявляючи, що він — його односельчанин. По кількох хвилях п. Кульчицький попросив до розмови мене, представляючи мені американського громадянина п. Юстина Федоришина, якому треба порадити, що він має робити в справі тяжкого побиття, що його зазнав від польського війська під час пацифікації рідного села в Бобрецькому повіті за кілька днів перед тим. Я переглянув документи п. Федоришина, вислухав історію його побиття і порадив йому зголоситися негайно до американського консуляту і амбасади у Варшаві. На це п. Федоришин звернувся до мене з проханням товаришити йому до Варшави, мовляв, йому самому буде це тяжко з огляду на стан здоров'я, незнання польської мови і слабе знання англійської. Я зразу зрозумів політичне значення цієї справи і на його пропозицію погодився. Повідомив родину, що їду „службово" до Варшави, Кульчицький обіцяв виправдати мою неприсутність наступного дня в бюрі, і ми першим поспішним поїздом виїхали.

На другий день ранком ми заїхали не до готелю, а до приватного помешкання п. Івана Хлопецького, мого старого знайомого, який в рр. 1919-1921 був шефом канцелярії посольства УНР в Лондоні, а тоді, в 1930 році, працював у варшавському бюрі Кенедієн Песіфік. Там ми поснідали і засягнули поради, що далі робити, у досвідченого дипломатичного працівника, пок. Хлопецького (він працював перед першою світовою війною в австрійській консулярній службі ЗДА).

Перші наші відвідини були в американському консуляті на вул. Ясній, де, згідно з радою Хлопецького, ми не вдавалися в розмови з урядовцями, які говорили по-польськи, а чекали приходу американського урядовця, принайменше в ступені віце-консуля. Віце-консуль докладно нас вислухав. На жаль, частину розмови чув якийсь урядовець, який говорив по-англійськи та по-польськи, і дозволив собі зробити таку завваґу: „Пане віце-консуль, це зовсім маловажна справа, цей чоловік повинен бути вдячний польському урядові за те, що, замість поставити його перед суд за саботаж, його тільки злегка побили і пустили на волю". На це я сказав віце-консулеві (після того, як цей поляк вийшов), що саме ця завваґа є доказом поважности справи, і що нею можуть зайнятися тільки американські урядовці. Віце-консуль зорієнтувався і зараз же зателефонував до амбасади, щоб по нас звідти прислали автомобіль (він прочував, що коли б ми їхали таксівкою, нас могла б переловити поліція, а тоді справа пропала б). В американській амбасаді прийняв нас перший радник, якому ми знову переповіли цілу справу. В консуляті я свого

(Закінчення на стор. 3-ій)

Богдан Лучаковський

ПІД ЛИПНЕВИЙ ВЕЧІР

Засідка на цапа

(2)

Зустріли ми старого дяка, Дудинця, як з челяддю робив сіно на нивині. Дудинець був чиґун не абиякий і за полювання був би дав душу. Ми з батьком весь час вдавали, що не знаємо, що він стало „ходить" в наш ревір.

Деколи, під празник, чи під свята, „ресятий" приходив до батька і просив, щоб йому позволити зполювати для себе зайця. Батько позволяв, додаючи: „Але як вас, реснтий, поліція зловить, то я про ніщо не знаю". Але Дудинець, старий лис, він був одночасно і сільським писарем, і вмів вже собі „заходити" з поліцією. Та, стереженого Бог стереже, і старий реснтий, не обезпечувався держати рушниці вдома. Тримав її заховану в лісі, десь у дуплі.

І тепер, побачивши в мене рушницю, перевішену через плече, реснтий Дудинець, не видержав, лишив сіно, підійшов до нас, привітався, подивився люб'язно на мою дубельтівку, й зітхнув фамілійярно: „Ой, пішовби'м си з вами, пішов, лиш біда, що „коромесла" (рушниці) не маю під руками".

Зі стаї конюшини котрогось сільського дуки, що мінилися до сонця, як амарантова плахта, ішов мелодійний, тихий шум мільйонів комашні. Два бузьки вдумливо бродили по недалекій стерні. Зі свіжих копів зривалися волютовим летом молоді дикии, як ми наближалися.

Коло сліпого яру, що був серед піль, вихопився з корчів молодий заєць і луком помчав у лази.

„Заяць, заяць, а бий!" — кричали за ним пастушки. Якийсь псисько, що був з женцями в полі, пустився за зайцем навздогони.

Пополудневе сонце пражило, аж миґтіло повітря. Ми з приємністю наближалися до лазів. Звідти ішла леготом свіжа прохолода. На краю лазу ми сіли спочивати. Під ногами пахла настолочена материнка.

Звідси було видно, як на долоні, село, витягнене в довгу лінію, положене в долині, вздовж потока.

А між селом і лазами, де ми тепер сиділи, простягнулися поля, а на них поралися тепер люди, як мурашки, і довгими рядами свіжих полукіпків бігла радісна новина у село. жнива, копи нового збіжжя — буде на хліб і на пироги.

По середині села блистять до сонця бляшані бані церкви, що ледве видніє з-поміж старих лип, мимо церкви біжить сільський „гостинець" (шлях); повище гостинця цвинтар, понижче, під червоною черепицею приходство, наліво школа, направо двірище сільського багатія, Башти. А вздовж селом хатки, тонуть у садах, що ледве їх і видно і тільки тут і там шибки світяться до сонця, як брильянти.

Попід саме село темно зеленіли городи, ближче, вже до піль, лежали темними латами загони і загінці „бульбів", пообсаджувані фасолею-„яськом", що цвіла тепер червоним, ярким цвітом; стояли, ніби ясно-зелені мури, загони кукурудзи, ще далі в поле, синявіли загінці капусти, льни синіли, як пересинені рантухи, бігли темнозеленими стінками нивки конопель.

На сільськім потоці „рапали" качки і хвилями траскали праники; то бабусі, що не спромагали вже жати в полі, білили торішні полотна і тепер прали їх на потоці. Час від часу повагом прокотилася гостинцем фіра — люди звозили сіно. А ось заторохтів селом віз, а сільські пси, що досі сумирно дрімали, зчинили гаркітню; то певно Зейлик з Калуша приїхав в село за телятами.

Десь на Завадецькім косили косарі. Чути було, як коси стинали ритмічно покоси: сшша — сшша — шшат. Час до часу котрийсь косар ставав заправляти косу. „Пусти Максиме, пусти Максиме, пусти Максиме" — просилася у бруска коса. Металічний звук коси розпливався гармонійно в тиші піль.

На облоги під лісом сідали шпаки; ходили уважливо, видзьобували комашок. Для них тепер теж було жниво. На стерню оподалік злітали дикі голуби, що гніздилися масово навколо солонців, у лазах.

Зі збіжжів озивалися безупинну перепелиці. Ген на полукіпку, принишкши, сидів синяво-сірий лунь, що його на Підгір'ї звуть загальною назвою — яструб.

В лісі пташки вже не співали. Як народна мудрість підглянула, пташки переставали співати з Іваном Купалом. Тільки дрозди інколи висвистували ще на заході сонця, а тепер якийсь дрібний співачок, десь у верху смереки, дзвонив своє мелодійне, хоч і монотонне „ціль-ціль, ціль-ціль".

На краю лісу, біла, дика конюшинка, горішок, тулилися дрібними корчиками, до пісної землі, біліли як весільні скатерті білі голівки королиці, що росла великими колоніями, межею поросли темно-зелені деревії. А вже лісом, куди не глянь, паношилися серед трав синьо-жовті сестрички (перестріч), тут і там визирали делікатні, фіялкові дзвіночки, де-не-де ще доцвітали фіолетові зазулинці, як дистинґовані лейді, виглядали тут і там, з трав, філіґранові, стрункі, білі широти (любки), що пахли чудово і так інтенсивно, що їхній запах розходився довкола.

Ми довго сиділи на краю лісу, мовчки.

— Ну, пора йти, — сказав наразі Клікавка, — ще можем цапа сполошити, він „вчисно" віходить.

Ми ввійшли на лази і йшли якийсь час стежкою, попри державний ліс, що в тому місці підходив дуже близько до зборівських піль, залишаючи тут тільки вузьку смугу хлопських лазів, які далі розширялися все більше і творили розлогий ліс, різного віку, густоти і сумішки, але завжди з перевагою листяних дерев, з багатьома полянами, прогалинами і навіть дрібними нивками вівса, ячменю і конюшини. Державний ліс був чисто смерековий і виділявся від лазів як темно-зелена стіна. Від лазів він був окопаний досить глибокою фосою — границею. Лаз в тому місці був порослий дубами, березою, осикою, вільхою, липою, тут і там дикими яблунями і густо підшитий ліщиною, крушиною, де-не-де лозиною. Місцями росла тут і калина, оздоблена тепер окружками коралевих ягід.

Нагрітий сонцем ліс пах живицею і зіллям.

Старий Клікавка йшов попереду як тропований пес. Усе чув, усе завважував. Он на камеральському окопі помітив бризки засохлого болота. Він вже був там. Це дики, що в ночі рились десь в полі, вертаючи в камеральний ліс, залишили по собі болотяний слід.

— Я то кажу, — говорив низьким басом Клікавка, — що туди дики мають раз-нараз вексель. До схід сонця верталися назад в камеральське. — Видно, що мацьора з малими. Але й бо теньґа. Треба, паничу, пересісти з пару ночий, ту, або в поточині, то-бисмо її дістали.

Ми дійшли до яру, що брався з камерального лісу й йшли вздовж нього униз. А камеральний ліс робив у тому місці залом і за заломом повертався далеко вглиб, роблячи місце лазам.

(Закінчення буде).

В. Приходько

ЄПИСКОП-УКРАЇНЕЦЬ ПЕРЕД СУДОМ ДЕНІКІНСЬКОЇ ВЛАДИ

В російському видавництві ім. Чехова, що діє в Ню Йорку, вийшла останнім часом книжка спогадів, т. 2-й О. Георгія Шавельського, відомого протипресвітера російської армії і фльоти. О. Шавельський, власне, був останнім її протопресвітером, себто найстаршого духовною особою над усім духовенством, що обслуговувало армію. (Як відомо, Українська Армія УНР мала також свого протопресвітера, а був ним заслужений і популярний протоєрей — патріот о. Юрій Пащевський).

Становище протопресвітера було в російській армії високе й важливе й о. Г. Шавельський під час першої світової війни майже постійно перебував у ставці, при особі царя Миколи II. та був у курсі всієї вищої політики. Зокрема ж, довелось йому бути безпосереднім свідком доби Распутіна, що закінчилась упадком російської імперії. Під цим оглядом, спогади прот. Шавельського подають безперечно цікавий матеріял.

Між іншим, прот. Шавельський згадує про короткий, але цікавий для нас період, коли, із окупацією Галичини й Буковини, російський уряд, а фактично прот. Шавельський вживали своїх специфічних заходів до „упорядкування" греко - католицької церкви в Галичині і православної на Буковині. На ці сторінки звертаємо увагу наших істориків української церкви.

В цих же спогадах знаходимо цікавий епізод із судом над Катеринославським архиєпископом Агапітом за „українську самостійність" цього єрарха, — епізод в українській історичній чи мемуарній літературі зовсім невідомий, а, між тим, безперечно дуже цікавий для характеристики певних часів і людей.

Те, про що пише прот. Шавельський, ділось в 1919 році, при чім не під большевиками, а на тій території півдня України, Кубані на Дону, що були під владою Добровольчої Армії, на чолі з відомим генералом А. Денікіним.

Для цієї території і для цієї влади прот. Шавельський виробив проєкт Тимчасового Вищого Церковного Управління, що й був здійснений і, по ідеї, мав тимчасово заступати неіснуючий тоді Всеросійський Святіший Синод.

Отже під суд цього Синоду й попав Катеринославський архиєпископ Агапіт за свій „сепаратизм". На жаль, в мемуарній українській літературі ми не знаходимо згадки про цього архиєпископа та його характеристики, — хіба що пам'ятають його старі катеринославці на еміграції. В кожному разі, як видно з поведінки архиєпископа Агапіта, це був свідомий і відважний Владика, що, в непевних і бурхливих часах, виразно став по стороні української державности.

Трохи інакшим старається його представити прот. Шавельський. Але не в цьому головна річ. Як відомо, з Українською Церквою та з українським єпископатом і духовенством жорстоко й криваво росправились большевики в рр. 1920-29 й далі, задаючи народові українському історичну рану. Архієпископу Агапіту „повезло", він попав під суд людей, що самі боролись з большевиками, під суд своїх же духовних єпископів і все з ним було й мусіло бути інакше. Але за те судили його в атмосфері „Єдиної-неділимої", із специфічним підходом, що був так властивий „старому режимові", який намагалась відновити Добровольча Армія. І з цього боку, власне, цікавий епізод, що загубився був серед бурхливих подій української революції.

Але дамо слово самому авторові спогадів:

„Архиєпископ Катеринославський Агапіт, людина доброго серця, дуже досвідчений в справах господарських і значно менше в ділах духовних, досить недалекий, але хитрий, в розгар революції був захоплений хвилею української самостійности. Не вміючи зорієнтуватись в подіях, що швидко змінялись, ні хоч почасти заглянути у майбутнє, він, при першім таки усамостійненню України, рішив, що вона міцно стала на ноги і вповні пристав до самостійників. Оскільки не було у нього жадних якостей для ролі демагога, ні дару слова, ні гострого розуму, ні владичнього авторитету, то його виступи не дали поважних наслідків і залишились тільки міцними доказами проти його політичної благонадійности. Коли, із захопленням Малоросії (sic! В. П.) військом Денікіна, самостійності було покладено кінець, архиепископу Агапітові виточили низку тяжких обвинувачень.

Його обвинувачували багато в чому: 1) що він, в Катеринославі (тепер Дніпропетровськ) на площі, перед молебном, проголошував: „Москва нас знищила"; 2) Закликав до відділення України від Москви, а української церкви — від Патріярха (московського) і сам припинив поминання патріярха на Службі Божій; 3) в грудні місяці 1918 року, в повному церковному облаченню, оточений духовенством, зустрічав Петлюру, свого учня з Полтавської Духовної Семінарії, що в'їздив у Київ на білому коні, причім вітав його промовою і трикратним цілуванням. (Це був урочистий в'їзд Директорії УНР до Києва, після повалення Гетьманщини. — В. П.). Митрополит Платон (б. Одеський) запевняв, що Агапіт (його приятель) був уповноважений на це єпископами, які тоді знаходились у Києві. Але це не могло вповні виправдати Агапіта. 4) в кінці грудня того ж року очолював сформований із кількох священиків та світських людей Петлюрівський Український Синод, діяльність якого, здається, обмежилась лише до того, що він наказав поминати в українських церквах на всіх Богослужбах трійцю: Симона, Хведора і ще якусь, подібну до них особу (в оригіналі: „лічность"), себ-то Петлюру, Винниченка та їх компаніона (sic! В. П.). Скоро цю Директорію було вигнано з Києва після чого і Агапіт утік через Одесу в Катеринодар.

Обвинувачами Агапіта були: б. секретар Катеринославської Духовної Консисторії, якого Агапій звільнив з посади за москвофільство і Катеринославська прокуратура. Головнокомандуючий (генерал Денікін. В. П.) зажадав суду.

На нещастя для Агапіта, на той час вернувся з галицького полону київський Митрополит Антоній (Храповицький. — В. П.) Він нещадно поставився до експериментів Агапіта і, подібно, як і Головнокомандуючий, зажадав суду.

Справа опинилась у Тимчасовому Вищому Церковному Управлінню. Як не захищав Агапіта його товариш з Духовної Академії і приятель, архиєпископ Димитрій (князь Абашідзе), силкуючись довести безпідставність всіх обвинувачень, Тимчасове Вище Церковне Управління доручило Кишинівському (б. Бесарабія. — В. П.) архиєпископу Анастасію зробити слідство.

Архиєпископ Анастасій не покривив душею. Переведене ним дуже докладно слідство подало повну картину самостійних заходів (в оригіналі: „похождений" — В. П.) Катеринославського архиєпископа, що пробирався по збаламученому морю українського життя до Київської Митрополичої катедри.

Згідно із статутом, Тимчасове Вище Церковне Управління не мало права судити єпископа, для цього потрібний був архиєрейський Собор. В жовтні (коли не помиляюсь) 1919 року такий Собор склався. В ньому брало участь, здається, 12 єпископів.

Цікавий остаточний момент цього Собору. Прочитано виcліди слідства та усталено висновки; відбулись дебати, під час яких тільки архиєпископ Димитрій намагався обілити свого приятеля. Почалось голосування, як звичайно, від молодших. — „Ваша думка?" — звертається голова Собору, архиєпископ Митрофан до молодшого архирея. — „Позбавити катедри та відослати до монастиря", — відповідає той. — „Позбавити катедри, післати до монастиря... до монастиря... Сам молодий, а вже інших до монастиря... — бурчить незадоволений архиєпископ Димитрій. — "Ваша думка?" — звертається архиєпископ Митрофан до слідуючого. — „Післати до монастиря, позбавивши катедри", — відповідає також і цей. — „Тоже, до монастиря... Занадто гострий... Дивись, як би сам не попав туди", — продовжує бубоніти архиєпископ Димитрій. А тому, що думки всіх єпископів, у загальному, показались однозгідними,, то він зустрічав подібними репліками присуд кожного. Нарешті, черга дійшла і до нього. — Ваша думка?" — звернувся до нього голова. Архиєпископ Димитрій встає, перехрестився: „Господи, поможи сказати по совісті!" І, помовчавши трохи, поспішаючись відповів: „Позбавити катедри, вислати до монастиря". Всі так і ахнули!

Архиєпископа Агапіта заслано до Георгієвського монастиря Таврівської єпархії, що підлягала архиєпископу Димитрію. В дійсності, це заслання було подібне на заслання кота до льоху, де багато крис. Георгієвський монастир один з найбагатших і найгарніших монастирів Криму. А Архиєпископа Агапіта Димитрій в скорому часі призначив настоятелем цього монастиря..."

Стільки автор спогадів.

Як бачимо, нашому Владиці справді „повезло". Поперше, коли б ген. Денікін розпоряджав територією на півночі, то напевне довелось би архиєпископу Агапіту побувати у відомому Соловецькому монастирі. А, по друге, уже тоді виразно зазначалась спільність політичних інтересів України й Грузії: архиєпископ Димитрій (князь Абашідзе) був не тільки особистим приятелем арх. Агапіта, але ще й політичним союзником...

Олександра Чернова

ВЕЛИКЕ ДОСЯГНЕННЯ

В червні ц. р. на Вудгавен в Ню Йорку відкрила свою студію - ґалерію артист маляр Людмила Морозова.

В прекрасній дільниці, яка так відповідає тому, щоб бути місцем творчої праці залюбленої в природу артистки. Затишний стилевий дім із колонами притулився у затінку дерев. На темних дерев'яних сходах притлумлене світло, квіти в галі, м'який килим і на горі — казка, симфонія ніжних кольорів. Ясність майстерно уладженого освітлення заливає образи. Це насичені повітрям краєвиди, барвиста пишнота квітів, людські обличчя, в яких мистець також висуває на подив те найкраще. Вабливі соковиті півонії, замріяний романтик бузок дихають над тихими водами, наче одушевлені дерева, пливуть над горами тумани, прозорі серпанки ласкаво повивають дзвіниці київських церков, і всюди над землею глибоке благодатне небо. А ось краєвиди ріки. Нема сумніву, яка це ріка — при її виді в думці одразу виринають слова поета — „Немає другого Дніпра".

Зустрічає вас господиня. Висока гордовита постава в короні тяжких золотавих кіс.

„Це мій день" — каже артистка. Так це її день — не уродини, не весільна гостина. Це для мистця багато більше — це вступ у мистецький колектив нової країни. І він відбувся достойно, зі збереженням свого мистецького „Я". Чільне місце на виставці займає український краєвид і навіть півонії ще свої рідні.

Творча уява Людмили Морозової відвертається від всякого спотворення в природі і людині. Вона прагне віддавати їх красу і духову добрість. Вона відриває людину від похмурости, хворобливих уяв, гіркости щоденних образ, дає естетичну насолоду, відпруження і разом з тим зрівноважує, утверджує віру в перемогу добра, в те, що добро, чистота і краса є нероздільні і єдино конструктивні.

Тому мабуть стільки приятелів найшла артистка на новій землі, люди всюди є спрагнені добра і краси і стомлені проявами звиродніння у мистецтві...

Від полудня до пізнього вечора приходять гості. Між ними майже нема таких, які оглядають побіжно. І ті, які тільки відчувають мистецтво, і ті, які розуміють, дивляться довго і наворотами. А інші, як автор цієї замітки, забувши всі правила доброго тону для відвідин, отаборюються як дома. Ще і ще раз передивитись — для того, щоб вкінці знову вернутись до споглядання краєвиду Полтавщини. Цей образ вивезено з України, і тепер він займає цілу стіну в залі. Рідна українська земля, над якою відчувається витає Бог у величавім безкрайнім небі...

Л. Морозова прожила до останньої війни під режимом, який послідовно витравлював із людської душі віру у всі моральні цінності, з метою зробити із людини тільки приземну істоту. Те, що артистка зберегла свою душу, доводить силу тієї душі і її багатство, з якого вона тепер може обдарувати інших. Тому стільки друзів прийшло, тому витворилась така щира зичлива атмосфера і почуття певности, що артистка твердо стоїть на своєму місці, здобутому своєю силою, волею і вірою в перемогу. Багато сил пішло на тяжку невідповідну заробітну працю. Але надзвичайна життєздатність артистки, її талант і віра в людину найшли зрозуміння нового оточення. З робото давців стали друзі, які підтримали, додали відваги, допомогли встановити зв'язки. І ось вислiди. Блискучі вислiди, коли прийняти на увагу, що артистка є в Америці тільки три роки. Тепер вона вже має свою школу, де з любов'ю віддається педагогічній праці і може більше часу приділити мистецькій творчості.

Щодо тематики, то в останні часи Морозова підвела вже край занавісн над краєвидом нового світу і його типами в портретах. Перший краєвид Ню Йорку є такий, як бачили його ті, які підпливали погідним світанком до нових берегів — це казковий город веж, повитих золотаво блакитними серпанками...

Думається, що кожен, хто побував у студії, вийшов із почуттям вдячности і щирим бажанням успіху і сил для артистки на майбутнє.

Про одну дипломатичну прогру Польщі

(Закінчення зі стор. 2-ої)

прізвища не подавав, заявивши тільки, що я допомагаю п. Федоришинові. В амбасаді я представився радникові, і він записав моє прізвище і адресу, а на мою просьбу приобіцяв, що ця справа поза амбасаду не вийде. По хвилі радник запровадив нас до амбасадора мр. Вілліса (фабрикант автомобілів) і коротко зреферував справу. Амбасадора спеціяльно заінтересувало те, що, коли Федоришин боронився перед арештуванням і показував свій американський пашпорт, командант пацифікаційної сотні наказав своїм вояком „бити Федоришина по-американськи". Тоді нас послали назад до консуляту, знову лімузиною амбасади, яка, до речі, була до нашої диспозиції весь час, з тим, що, крім шофера, з нами їздив ще один урядовець амбасади. В консуляті п. Федоришина оглянули два урядові лікарі (в моїй присутності) і списали відповідний протокол. Коли ми вернулись до амбасади, перший радник почав у нашій присутності телефонічні розмови з різними високими урядовцями. З усіми говорив гостро, підкреслюючи надужиття влади супроти американського громадянина, а найгостріше говорив з головним командантом поліції, полк. Малєшевським, якому, між іншим, заявив: „Чи не хочете ви довести до того, щоб ми для охорони наших громадян були примушені тримати воєнний корабель ЗДА в порті Ґдині".

По цих розмовах радник амбасади сказав нам, що п. Федоришин буде відтепер під опікою амбасади, яка відішле його з своїм урядовцем до найближчого корабля, що відходить з Шербурґу до Ню Йорку. Ми ще раз поїхали автом амбасади до помешкання п. Хлопецького, щоб забрати наші речі, Федоришин вернувся до амбасади, а радник амбасади сказав мені на прощання, що я можу бути за п. Федоришина спокійний: він безпечно заїде до Ню Йорку і Дітройту, а в свій час дістане від Польщі відшкодування. Я вернувся сам до Львова, при чому виконав цілий ряд конспіративних маневрів: авто амбасади завезло мене на головний двірець, я ввійшов у нього, але зараз же вийшов і взяв таксівку на східний двірець, звідки поїхав особовим поїздом, а у Львові висів з нього на Клепарові і поїхав „Трійкою" до хати. Виявилося, що добре зробив, бо того дня, як я приїхав до Львова, місцева польська преса вийшла під наголовками: „Американська амбасада переховує українських саботажистів". Американці заховали дискрецію, і польська поліція ніколи не дізналася, хто був „опікуном" Федоришина.

Я здавав собі справу з небезпеки моїх кроків і про всю цю справу розповів тільки 2-3 найближчим особам, які зберегли таємницю впродовж 25 років.

Тепер вернімось до опублікованих Державним Департаментом документів. Отже, справа Федоришина відразу стала на найвищий позем розгляду: виміна нот в цій справі ішла безпосередньо між державним секретарем Стімсоном та польським амбасадором у Вашингтоні і між мін. Залеським та американським амбасадором у Варшаві. Американський уряд зажадав покарати винних, які допустилися надужиття на особі Федоришина, виплатити грошове відшкодування Федоришинові за безпідставне арештування та фізичне знущання і перепросити уряд ЗДА. Польський уряд старався вимннути відповідальности, кажучи, що, мовляв, Федоришин брав участь в саботажах, далі, що його здогадне побиття було незначне і т. д. Ці твердження уряд ЗДА з місця відкинув і покликався на протоколи, зроблені зараз після акту в Варшаві. Тоді польський уряд заявив, що заряджує в цій справі судове слідство і, якщо суд визнає якогось державного урядовця винним, виплатить Федоришинові відшкодування. По кількох місяцях польський уряд повідомив ЗДА, що суд у Люблині визнав підпоручника Галькевіча винним у надужитті влади супроти Федоришина, за що його засуджено на 3 місяці в'язниці, і кару він уже почав відбувати. Рівночасно польський уряд запропонував для п. Федоришина відшкодування в сумі 10,000 злотих. Цю суму секретар Стімсон відкинув, як невистачальну, і зі свого боку зажадав 4,000 долярів (на тодішню вимінну вартість 36,000 злотих). Ця сума була прийнята і виплачена польською амбасадою у Вашингтоні Державному Департаментові, при чому польський уряд висловлював гострий жаль (кін ріґрет) за пошкодження американського громадянина Юстина Федоришина з Дітройту.

Ця справа гідна пригадки не так з огляду на „25-річний ювілей" події, як з огляду на 1) документальний доказ, на підставі дипломатичних актів, що польський уряд був визнаний винним у пацифікації і на те, що 2) справа одиниці проти держави може завершитися успішно, якщо буде зразу поставлена на відповідному поземі.

УЧАСНИКИ ДРУГИХ КУРСІВ УКРАЇНОЗНАВСТВА НА „СОЮЗІВЦІ"

У вчорашньому числі „Свободи" подано вістку про врочисте відкриття Других Курсів Українознавства на „Союзівці", вакаційно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу, що триватимуть повних чотири тижні та що їх ведуть д-р Василь Стецюк і проф. Іван Близнак. Участь у цих курсах бере 25 студентів:

1. Барабаш Ельва, дочка Івана і Ольги з Шікаго;
2. Дячук Марія Анна, дочка Альберта і Анни з Брайт Водерс, Л. Ай., Н. Й.
3. Єрмолович Катерина, дочка Миколи і Стефанії з Шікаго, Ілл.
4. Куропась Віра, дочка Степана і Антоніни з Шікаго, Ілл.
5. Ляхович Карен, дочка Євгена і Ольги з Маямі, Фла.
6. Лиса Галина, дочка Михайла, з Порт Артур, Онтеріо, Канада.
7. Мацях Василь, син Михайла і Марії з Джерзі Сиpі, Н. Дж.
8. Маріх Катерина, дочка Миколи і Катерини з Линден, Н. Дж.
9. Миронюк Ірина, дочка Миколи і Емілії з Бруклина, Н. Й.
10. Мицин Маґда, дочка Миколи і Павлини з Джексон Гайтс, Н. Й.
11. Паньківський Кость, син Костя, Ларчмонт, Н. Й.
12. Раковський Юрій, син Мирослава і Олени з Седар Гров, Н. Й.
13. Репчук Гельма, дочка Володимира і Петронелі з Ню Йорку — міста.
14. Різник Олег, син Володимира і Павлини з Бейсайд, Н. Й.
15. Рускевич Олекса, син Бориса з Бруклина, Н. Й.
16. Сабор Юлія Марія, дочка Стенлія і Марії з Шікаго, Ілл.
17. Самуляк Галина, дочка Степана і Катерини з Филаделфії, Па.
18. Швікула Богданна, дочка Тараса і Марії з Шікаго, Ілль.
19. Сивик Патриція, дочка Иосипа і Марії з Акрон, Огайо.
20. Сенчишин Юрій, син Михайла й Іванни з Сиракюз, Н. Й.
21. Стасюк Марія, дочка Володимира і Франсеи з Ню Йорку, Н. Й.
22. Сурмач Мирон, син Мирона і Анастазії з Садел Ривер, Н. Дж.
23. Турасюк Катерина, дочка Михайла і Анни з Ню Йорку, Н. Й.
24. Тисовський Михайло, син Михайла і Анни з Вілмінґтону, Дел.
25. Велчів Анна, дочка Івана і Віри з Вілмінґтону, Дел.

ПОЖЕРТВИ НА „СОЮЗІВКУ"

Перебуваючи на „Союзівці" та одушевляючись її станом і можливостями розвитку та значення для американсько-української громади, дві громадянки склали окремі пожертви на ті цілі. П-ні Марія Зілінська, сама членкиня УНСоюзу та мати секретаря 238-го Відділу УНС, з Бостону: $20, а п-ні Олександра Шафранська $5.

● **Професор Академії Наук** СССР проф. Леонід Іванович Сєдов заявив представникам преси, що совєтські учені вже давно працюють над збудуванням штучного сателіта землі і що мабуть до двох років такого сателіта пустять в рух. За московською звичкою, перехвалявся Сєдов, що совєтський сателіт буде більший за американського і випродукують совєти не одного сателіта а багато, різного калібру...

● **В Чіле** три вулькани впродовж тижня залили лявою 25,000 акрів пасовищ.

● **Криза уряду в Індонезії** закінчиться, мабуть, незабаром створенням нового коаліційного уряду, бо опозиційна націоналістична партія погодилася несподівано на те, щоб новим прем'єром став віцепрезидент Мохаммед Гатта.

З наших буднів

ХТО СМІЄТЬСЯ ОСТАННІЙ...

Аж ніяк не погоджуюсь з тими песимістами, які твердять, що Женевська Конференція принесла нам пшик з бульбочкою.

Деякі серйозніші її успіхи треба таки віднотувати.

Правда, західні політики не виконали пляну на 100 процент: не пробили залізної куртини („головою муру не проб'єш!"), не об'єднили німців, не роззброїли ні самих себе, ні большевиків, не взяли під курателю капосного атома...

А, все ж таки, привезли з конференції один важливий атут: фотографії з усміхненими червоними „босами!" Так, Шановні Читачі, це важливий атут! Схоче тепер, наприклад, якийсь посол чи сенатор штрикнути в очі котромусь з політиків, мовляв: „Чого ви дряпались на той найвищий щабель, до чого договорилися?..."

А тут наші політики витягають з портфеля фотокартки з усміхненими „партнерами" та й тиць під ніс тому, чи іншому невірному Томі:

— Дивись, небоже, добре! — скажуть. Усміхаються, чи ні?.. Усміхаються! А раз вони, чорти, усміхаються, значить — не такі страшні, як їх малюють.

Думаю, що тепер у відповідних штабах і департаментах, сотні експертів кинуться студіювати червоні усміхи і усмішки... Будуть, значить, аналізувати, порівнювати, може й на міліметри відмірювати — хто ширше і частіше всміхався, маршали, чи цивілісти, Булґанін, чи дядя Микита, хто лише скалив зуби, а хто реготався від вуха до вуха і т. д.

Правдоподібно, на підставі вникливої аналізи та інтенсивних студій наші політичні органи дійдуть до відповідних і далекосяглих висновків.

На наше конто треба записати ще один поважний успіх на Женевській Конференції. Цей факт, хоч і відмічений пресою, пройшов якось без належного відгуку серед публічної опінії.

Ото ж, після одного бенкету, що його влаштували західні дипломати на честь східних партнерів, ексцеленція Булґанін поспішав у гарному настрою на конференційну залю в Палаті Націй. По дорозі навинувся йому під руки американський вояк, що робив там службу. Ексцеленція спинилася перед „бойсом", сотній раз усміхнулася і щипнула його в рум'яне обличчя.

Це подія без прецеденсу у дотеперішніх взаєминах між Заходом і Сходом! Совєтський маршал і прем'єр люб'язливо щипає американського вояка! Значить — щось воно є на ділі!.. Що саме — не знати, та воно мусить щось означати оте символічне ущипнення! Шкода, дуже шкода, що того нашого бойсину не щипнув і дядя Микита: тоді було б ясне, що з Червоною Армією й урядом солідаризується компартія.

Та годі, мусимо вдоволитись, покищо, ущипненням Булґаніна. Припускаю, що відповідні чинники уважно студіюватимуть і цей припадок, бо він не меншої ваги, як усмішки червоних дипломатів.

Німецька пословиця каже, що той справді сміється, хто сміється останній.

Ба!.. Але хто буде той останній?..

Ікер.

✝

Всім учасникам Визвольних Змагань та всьому Українському Громадянству подаємо сумну вістку, що

сл. п. інж. Василь БИБИК

б. поручник Армії У.Н.Р., учасник Визвольних Змагань, економіст та невтомний громадський діяч, помер у лікарні в Ню Йорку дня 3-го серпня 1955 р. на 60-му році життя.

Панахида була відслужена в похоронному заведенні П. Яреми при 7-ій вул. в Ню Йорку, у п'ятницю, дня 5-го серпня ц.р. о год. 7:30 вечора. Похорони відбудуться з того ж заведення на Православний Цвинтар у Бавнд Брук в суботу, 6-го ц.м. о год. 1-ій пополудні.

Всіх членів ОбВУА закликаємо віддати останню послугу померлому Побратимові Зброї.

ОбВУА — Відділ в Ню Йорку.

Господарські Вісті

ЗБІЛЬШЕННЯ НА 2% ПРОДАЖУ ПРОМИСЛОВИХ ТОВАРІВ У ЧЕРВНІ Ц. Р.

Департамент торгівлі повідомляє, що в червні цього року продаж промислових товарів збільшився на 2 відсотки в порівнянні з травнем і дійшов до суми 27,400,000,000 долярів, це значить на 4,000,000 більше, як у червні 1954 року. Нові замовлення показують незначний зріст в текстильній продукції та в інших, так званих м'яких продукціях.

ЦІНИ НА ФАРМЕРСЬКІ ПРОДУКТИ ЗМЕНШИЛИСЯ НА 2 ВІДСОТКИ

Департамент рільництва стверджує, що ціни на фармерські продукти в місяці від половини червня до половини липня зменшилися на 2 відсотки в порівнянні з попереднім місяцем. Це зменшення цін настало внаслідок подешевшання свиней, картопель, яблук, ошениці і мельонів. Тільки деякі сільськогосподарські продукти в тому самому часі подорожчали: молоко, помідори, ґрейпфрути, бавовна, салата та яйця. Ціни з останнього місяця були на 3.2 відсотка менші в порівнянні з тим самим місяцем з 1954 року і на 23 відсотки менші в порівнянні з липнем 1951 року, коли вони були на рекордовій вишині внаслідок війни в Кореї. Зате дуже незначно зменшилися ціни тих товарів, які купують для себе фармери, бо тільки на одну третю відсотка в порівнянні з минулим роком і на три відсотки в порівнянні з часом війни в Кореї (1952).

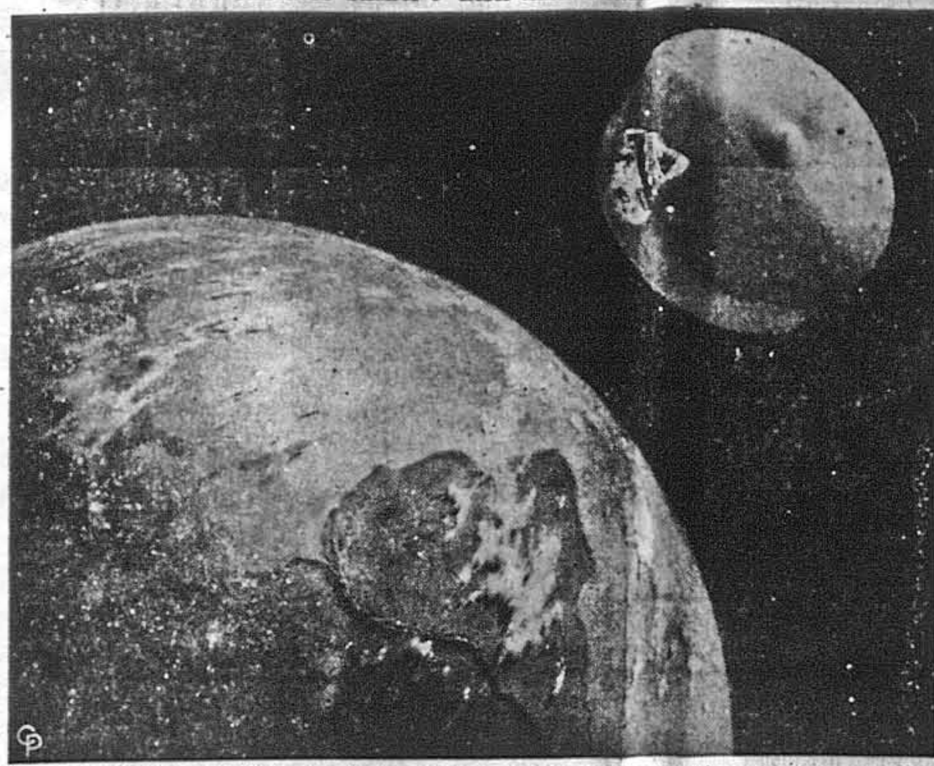
ЧИСЛО ЗАТРУДНЕНИХ ЖІНОК ЗРОСЛО НА 40 ВІДСОТКІВ.

Статистичне Бюро повідомляє, що в десятиріччі від 1941 до 1950 року число затруднених жінок у ЗДА збільшилося на 40 відсотків. В 1940 році працювало в цій країні 11,000,000 жінок, а десять років пізніше це число виносило 15,752,820 жінок. Населення цієї країни збільшилося в тому часі на 20 мільйонів, а число затруднених чоловіків збільшилося тільки на 6,000,000 і виносило в 1950 році — 40,060,560 осіб. Число затруднених жінок збільшилося найбільше в підприємствах громадського користування та в санітарній службі по шпиталях, а також у громадській адміністрації. Число затруднених жінок в мануфактурі збільшилося на 55 відсотків і в 1950 році становило 3,639,720. Зате зменшилося число жінок, що працювали як домашні помічниці на 30 відсотків і виносило тільки 1,618,920. Число затруджених жінок почало збільшуватися під час другої світової війни, і ця тенденція триває й досі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва У. Н. Дому, Відд. 316, відбудуться в четвер, 11. серпня, о год. 8-ій веч., у власнім домі при 831 Joseph Ave. Проситься всіх членів прийти на збори, бо маємо деякі справи до порішення. Комітет здасть звіт з пікніку. Проситься членів платити свої вкладки кожного місяця. — Н. Кучмій, предс.; В. Гнатків, кас.; І. Кучмій, фін. секр.; В. Гурянський, рек. секр.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

Три роки тому американський ілюстратор А. Лейденфрост нарисував цю ілюстрацію до статті відомого авіяційного конструктора майора Александра Северського, в якій автор передбачував у недалекому майбутньому збудування штучного місяця, який знявшись із землі, кружлятиме навколо неї, із людською залогою в середині.

ШТУЧНИЙ САТЕЛІТ ЗЕМЛІ У ВІЗІЇ АМЕРИКАНСЬКОГО АРТИСТА

Президент проти теперішнього іміґраційного закону

Вашингтон. На конференції з представниками Комітету Губернаторів для справ допомоги втікачам президент Айзенгавер знову виступив проти іміґраційного закону, який був ухвалений в 1953 році і якого досі не вдалося змінити. Президент назвав цей закон „обмежувальним" і дуже важко здійснюваним. Президент сказав, що уряд робив усе можливе, щоб поліпшити цей закон та його злібералізувати, але урядовий проєкт в цій справі застряг в Капітолі, тобто в Конґресі. Коли б вдалося здійснити іміґраційний закон і допустити в ЗДА до кінця 1956 року 209,000 нових іміґрантів, то це був би великий крок у ліквідації невдоволення, яке панує в Европі внаслідок труднощів, що виникають при здійснюванні теперішнього закону. Теперішній закон ставить занадто високі вимоги при перевірці здоров'я та політичної льояльности нових іміґрантів, а також домагається індивідуальних спонзорів, і тому його неможливо здійснити до кінця 1956 року.

Гюбнер про евакуаційний плян Нюйоркського стейту

Сиракюз, Н. Й. — На зборах представників Цивільної Оборони північних повітів Нюйоркського стейту голова стейтової організації генерал-лайтенант Кларенс Р. Гюбнер говорив про плян евакуації мільйонів людей, що мусіли б залишити міста на випадок ворожого налету. Гюбнер сказав, що ніхто не сумнівається в тому, що евакуація населення — це найважливіша й найтрудніша справа, перед якою стоїть дирекція Цивільної Оборони. Коли не вдасться розв'язати цієї справи, то, на думку генерала Гюбнера, „ми стояли б перед програною війною". Тепер закинуто плян будувати протилетунські сховища, і всіми силами треба думати про те, як найшвидше можна б евакувати населення з таких міст Нюйоркського стейту як: Йонкерс, Мавнт Вернон, Ню Рошел, Бофало, Тонаванда, Лакаванна, Ніяґара Фолс, Рочестер, Сиракюз, Бінґгемтон, Ендікат і Джансон Сіті, Ютика, Скенектеді, Олбані, Коговс, Трой і Плейтсбурґ. Місцеві Цивільні Оборони мусять дістати поміч від Стейтової Цивільної Оборони та від Федеральної Протилетунської Оборони.

РІЧНИЙ ПІКНІК ПАРАФІЇ Св. Ів. ХРЕСТИТЕЛЯ в НЮАРКУ

Нюарк. — Українська Католицька парафія св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., влаштовує в неділю 7 серпня ц. р. о год. 12 вполудне свій четвертий річний пікнік в Danish Picnic Grove — New Durham Rd., Metuchen, N. J. У програмі багато несподіванок і розваг.

СПЕКА СПРИЧИНИЛА МЕНШУ ПРОДУКЦІЮ АВТ.

З Дітройту повідомляють, що спека в попередньому тижні і деякі малі „дикі" страйки спричинили те, що фабрики випродукували менше авт. В тому тижні випродуковано 164,756 особових авт і 26,835 тягарових возів. В тижні, що був давніше, випродуковано 169,096 особових авт і 27,338 тягарових возів. Але Дженерал Моторс і Форд вирішили, щоб в найближчому часі випродукувати таке число авт, яке покрило б ті втрати, що виникли внаслідок спеки.

ЧЛЕНСТВО В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ СОЮЗІ, ЦЕ ВАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК І ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 3515. Оповідання про нещастя.

Тарзан обережно витягнув жертву на землю. — Я не міг довше триматися, — з трудом промовила людина, — слухайте.

— Я називаюся Джібсон. Я — куратор із метрополітального музею в Лондоні. Мого партнера Шермана і мене вислали до Південної Африки...

— Там знайдено надзвичайно цінний диск, який був втрачений 20 років тому. Ми мали його привезти в безпечне місце, але..,

— Ви були на розбитому кораблі, — вгадав Тарзан. — Це був тільки початок, — здригнувся Джібсон. — Далі було жахливо!